

Europaudvalget

FOLKETINGET

REFERAT

AF 40. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: torsdag den 30. juni 2016
Tidspunkt: kl. 14.00
Sted: vær. 1-133

Til stede: Mette Gjerskov (S), formand, Kenneth Kristensen Berth (DF), næstformand, Jan E. Jørgensen (V), Christina Egelund (LA), Lars Aslan Rasmussen (S), Peter Hummelgaard Thomsen (S), Søren Søndergaard (EL), Nikolaj Villumsen (EL), Christian Poll (ALT) og Zenia Stampe (RV).

Desuden deltog: statsminister Lars Løkke Rasmussen

Punkt 1. Afrapportering fra møde i Det Europæiske Råd den 28.-29. juni 2016

Det Europæiske Råd 28-29/6-16 – bilag 8 (erklæring fra det uformelle møde 29/6-16 mellem stats- og regeringscheferne for de 27 medlemsstater, samt formændene for Det Europæiske Råd og Europa-Kommissionen)

Det Europæiske Råd 28-29/6-16 – bilag 7 (konklusioner fra mødet i Det Europæiske Råd den 28. juni 2016)

Det Europæiske Råd 28-29/6-16 – bilag 6 (fortroligt brev og rapport vedr. den globale strategi for Den Europæiske Unions udenrigs- og sikkerhedspolitik)

Statsministeren: Den 28. og 29. juni var der møde i Det Europæiske Råd. Det var på mange måder et trist topmøde, fordi det var helt domineret af resultatet af den britiske folkeafstemning, der desværre blev, at et flertal af befolkningen gav udtryk for at ville forlade det europæiske samarbejde. Der var et flertal for samarbejdet i Skotland og i Nordirland, og allerede det faktum giver en kompliceret politisk situation i Storbritannien, hvor premierministeren som bekendt har tilkendegivet, at han træder tilbage. Alt dette prægede selvfølgelig mødet, men vi talte også om migration, EU-NATO-samarbejdet og en række andre emner.

For så vidt angår Storbritanniens forhold til EU, havde vi to drøftelser: dels drøftelsen på Det Europæiske Råd, som fandt sted tirsdag aften, dels et møde onsdag mellem de 27 medlemslande, formanden for Rådet og formanden for Kommissionen. Mødet var uden Storbritanniens deltagelse.

På selve rådsmødet orienterede premierminister Cameron om resultatet af den britiske folkeafstemning og om sin beslutning om at træde tilbage. Han gjorde det klart, at det vil være op til den kommende britiske premierminister at drage konklusionen af folkeafstemningen. Det er jo en vejledende folkeafstemning, der har været afholdt. Han orienterede også om – hvilket man også kunne se i medierne – at det er forventningen, at der senest den 9. september er valgt en ny konservativ leder og dermed en ny premierminister.

De to ting tilsammen betyder, at man ikke kan forvente en britisk meddelelse om, at man ønsker at udtræde af EU, før senere på året, når der er en ny premierminister. Før den meddelelse kommer, hvilket sker i henhold til traktatens artikel 50, kan der ikke træffes formelle skridt i forhold til en britisk udtrædelse. Situationen er altså den, at Storbritannien er fuldgældigt medlem af EU, og det vil de i øvrigt være, indtil den dag, hvor artikel 50-proceduren er bragt til ende.

På topmødet var det enighed om, at det er status, og at det nok også er meget fornuftigt, i lyset af at der jo ikke er en britisk plan for, hvad der skal ske. Det er en politisk bemærkning fra min side, men der har jo op til folkeafstemningen i Storbritannien været et larmende fravær af alternativer. Nu skal man i gang med at opstille det alternativ, men det foreligger altså endnu ikke. Der er enighed om, at det giver god mening, at Storbritannien kan komme på plads i den politiske ledelsesmæssige krise, de er i, og at de får mulighed for at formulere deres ambitioner og visioner. På den anden side er der også enighed om, at man selvfølgelig ikke kan forhandle om det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien – hverken formelt eller uformelt – før den proces er iværksat fra britisk side. Det er svært at forhandle med nogle, der ikke ved, hvad de skal forhandle for. Situationen lige nu og her er altså den, at der er en betydelig usikkerhed fra EU's side, men i særlig grad fra Storbritanniens side. Derfor er det også vigtigt, at forløbet ikke kommer til at trække unødigt ud. Ingen – hverken EU eller Storbritannien – er tjent med en længere periode med usikkerhed om den videre vej frem. Alle er enige om, at vi skal stile mod en fredelig skilsmisse under ordnede forhold, og vi håber selvfølgelig, at vi kan opretholde det tættest mulige forhold mellem Storbritannien og EU i fremtiden. Det er sådan set også den ambition, som den siddende britiske premierminister giver udtryk for, men omvendt har han lagt det i hænderne på den næste, som vi endnu ikke ved hvem er. Det dækker også over, at det i første omgang er op til den britiske regering at formulere sine ønsker i den retning, man ønsker at gå. En eventuel aftale om det fremtidige forhold vil naturligvis skulle afspejle begges siders interesser, så der er en balance mellem rettigheder og forpligtelser. Det understreges også i erklæringen, der er udgået fra de 27 medlemslande, hvoraf det også fremgår, at adgangen til det indre marked forudsætter, at Storbritannien accepterer de fire friheder, som det indre marked er bygget op omkring.

Selv om det kan komme til at tage et stykke tid, før der bliver tale om egentlige forhandlinger om de populært kaldet skilsmissebetingelser, har regeringen allerede iværksat et arbejde med at afdække de danske interesser i de kommende forhandlinger. Det gjorde vi allerede dagen efter folkeafstemningen. På fredag holdes det første møde med Dansk Erhvervsliv, fordi vi har lagt en linje, der skal gøre det muligt for dem at få et indblik i, hvad alt det her betyder for Danmark. Vi har et godt og tæt forhold til Storbritannien, der udgør et vigtigt eksportmarked. Der er mange danskere, der arbejder og uddanner sig i Storbritannien, og vi ønsker også fortsat at have et godt og tæt forhold. Dog står det klart, at der er mange ting, der skal afklares, og det er også helt oplagt, at man skal passe på ikke at være for blåøjet, for der vil være konkrete danske interesser på spil i de kommende forhandlinger mellem Storbritannien og EU. Det gælder for erhvervslivet, landbruget, fiskeriet, studerende, forskere og for samfundsøkonomien mere generelt.

På den i min øjne ulykkelige baggrund er det først og fremmest vores pligt at varetage vores interesser bedst muligt. Vores interesser skal afdækkes, så vi er på forkant og klædt på, når artikel 50-proceduren på et tidspunkt går i gang og de meget langstrakte forhandlinger starter. Det er en bodeling, der skal finde sted.

På det uformelle topmøde i går mellem de øvrige 27 medlemslande drøftede vi særlig EU's fremtid i lyset af den britiske folkeafstemning. Vi var enige om, at der er behov for at holde sammen på EU og søge at undgå yderligere splittelse, men der var også bred enighed om, at der er behov for selvransagelse. Der er en udbredt skepsis over for samarbejdet i befolkningerne i alle medlemsstater. Der har man tydeligt kunnet konstatere i forbindelse med den britiske folkeafstemning; vi så det også i den hollandske og i nogen grad i den danske. Når jeg siger det, er det fordi, der i Danmark også var et betydeligt element af mistillid til vores eget lokale folkestyre – altså tør man betro Folketinget kompetencen til at administrere en tilvalgsordning? Det var også det, det handlede om. Der er en skepsis, og jeg tror, at der er en almindelig erkendelse af, at den er udbredt - ikke bare i de tre lande, hvor den har materialiseret sig, men den findes meget bredere. Man må arbejde hårdt for at imødekomme den skepsis og genvinde befolkningernes tillid. Det var også i det lys, at man aftalte et nyt uformelt møde mellem de 27 lande i Bratislava til september. Jeg mener, at svaret på den manglende tillid i høj grad skal findes i et slankere EU, der fokuserer på de problemer, der optager Europas befolkninger, og som vi kun kan løse i fællesskab. Det gælder f.eks. vækst og beskæftigelse og sikkerhed og kontrol med EU's ydre grænser, altså et større EU på de store ting og et mindre EU på de små ting. Det betyder, at EU holder sig fra de områder, hvor medlemsstater kan gøre det bedre selv, eller i hvert fald giver mere frihed til medlemsstaterne på disse områder, f.eks. indretning af vores velfærdssamfund.

Jeg synes også, at det er fair at sige, selv om det nok ikke er slået igennem i den brede offentlige debat, at EU sådan set allerede har bevæget sig i den retning igennem de seneste år. Det er noget, vi skal bygge videre på. Når jeg siger det, tænker jeg selvfølgelig på EU's strategiske dagsorden fra juni 2014 og på Kommissionens seneste arbejdsprogram, som er mere strømlinet og fokuseret end det, man har set historisk, og som har en målsætning om at deregulere og fjerne byrder fra små og mellemstore virksomheder. I Bruxelles har det betydet, at Europa-Parlamentet har mindre på lovprogrammet end tidligere; til gengæld har man så så meget desto mere tid til alt muligt andet, men man er ved at bevæge sig den vej. Der er grundlæggende enighed om, at EU skal fokusere mere på de store ting og mindre på de små. Jeg mener også, at den britiske aftale fra februar i år indeholder mange gode elementer, men den var formelt bygget op på en forudsætning om et britisk ja. Det kom ikke, så aftalen eksisterer ikke længere, men den rummede både nogle UK-specifikke ting og nogle generelle elementer, som også var båret frem af danske ønsker: tilbagerulning af Metockdommen, indeksering af børnechecken etc. Og det vil jeg selvfølgelig arbejde for at holde fast i, selv om det ikke er nemt. Det er ingen hemmelighed, at den aftale, der blev indgået i februar, for nogens vedkommende – bl.a. for Danmarks – var båret af en oprigtig interesse i, at aftalen blev som den blev, fordi vi havde en egeninteresse i den. For andre var det nok så meget båret af, at Cameron mente, at det var det, der skulle til, for at han kunne vinde folkeafstemningen.

Det var en pris, som nogle lande var parate for at betale for at holde Storbritannien inde i fællesskabet. Nu er de ude, og derfor er situationen en anden.

Det er mit indtryk, at mange medlemsstater deler Danmarks ønske om at fokusere det europæiske samarbejde mere på de spørgsmål, der optager vores befolkninger. Men det er også mit indtryk, at en ting er at være abstrakt enige på et overordnet plan, en anden er, når man skal være konkret. Derfor er det med et stærkere eller et slankere EU jo en lidt elastisk ting.

Der synes at være en tendens til, at hvis der træffes beslutninger, som man går ind for, er man tilhænger af, at det er stærkt og kan sættes igennem. Hvis det trækker i en retning, man ikke kan lide, advokerer man for, at der skal være fleksibilitet. Derfor kommer vi også til at bruge de kommende måneder til at overveje den videre retning for EU efter den britiske folkeafstemning. Vi mødes som sagt til september igen for at gå videre med refleksionerne. Der er dog enighed om, at vi ikke skal ned af noget konventspor eller traktatændringsspor, men at vi skal have en pragmatisk og realistisk tilgang til tingene. I den sammenhæng har jeg selvfølgelig også benyttet lejligheden til at rejse spørgsmålet om en dansk parallelaftale om Europol med formanden for Kommissionen, ligesom jeg mere bredt har tilkendegivet, at jeg tror, at der er brug for en lidt større fleksibilitet. Med det mener jeg, at nogle sager kan være store for et land og ikke spille den store rolle på fællesskabsplan; der skal man måske være lidt mere large med at finde løsninger. Det dækker i virkeligheden også Europol-problemet.

Selv om den britiske folkeafstemning dominerede topmødet, var der selvfølgelig også andre vigtige emner på dagsordenen. For så vidt angår migration, drøftede vi særlig de eksterne aspekter og Kommissionens tanker om at udvikle migrationspartnerskaber med en række transit- og oprindelseslande. Jeg er meget tilfreds med, at der var opbakning til at tage hele palletten af instrumenter i brug over for transit- og oprindelseslandene. Der lægges op til, at man bruger såvel positive som negative incitamenter for at sikre et fornuftigt samarbejde på området – ikke mindst hvad angår tilbagetagelse. Det er noget, som vi fra dansk side længe har presset på for, og som der nu viser sig en stadig større opbakning til.

Tirsdag havde vi også en kort drøftelse med NATO's generalsekretær, Jens Stoltenberg, om samarbejdet mellem EU og NATO. Det er et vigtigt spørgsmål i sig selv, og vigtigheden aktualiseres yderligere af, at det store NATO-land Storbritannien forlader EU-samarbejdet. Det er et spørgsmål, der vil spille en rolle i forbindelse med det kommende NATO-topmøde i Warszawa i næste uge. Kort sagt var der enighed om at styrke forholdet yderligere grundet vores fælles værdier og de fælles udfordringer, som vi står over for. EU's udenrigsrepræsentant, Federica Mogherini, havde også mulighed for at præsentere sit udkast til en ny global strategi for EU. En præsentation og de videre drøftelser vil finde sted mellem udenrigsministrene.

Vi vedtog også konklusioner om en række økonomiske spørgsmål, herunder de igangværende forhandlinger om frihandelsaftaler, videreudviklingen af ØMU'en, Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer, markedssituationen for landbrugsvarer og status over arbejdet med bekæmpelse af skatteunddragelse. Derudover vedtog vi en ambitiøs handlingsplan for den videre udvikling af det indre marked frem mod udgangen af 2018, som skal bidrage til at skabe øget vækst og beskæftigelse i Europa. Hvis sandheden skal frem, og det er vel nok det bedste, må jeg sige, at der ikke var meget tid til at diskutere de emner, jeg her har nævnt, men det fremgår flere steder i konklusionerne, at der er tale om emner, som Det Europæiske Råd vil vende tilbage til på et senere tidspunkt. Det er vigtigt, at vi i vores fortsatte krisehåndtering og på baggrund af den situation, som i øvrigt har præget samarbejdet i en årrække med bankkrise, finanskriser, græsk gældskrise, migrationskrise, brexit-krise etc., ikke mister fokus på det øvrige vigtige arbejde i EU – og ikke mindst arbejdet med at skabe øget vækst og beskæftigelse.

Det tror jeg er, hvad jeg vil sige om det møde, der netop har været afholdt.

Søren Søndergaard kunne godt forstå, at man hang med klarinetten under topmødet - ikke kun på grund af Storbritanniens udmelding, men også på grund af landets betydning størrelsesmæssigt, befolkningsmæssigt og økonomisk. Han var enig i, at der var ført en absurd kampagne fra den borgerlige nejside for at få et flertal imod EU. Hvordan var det muligt i et land som Storbritannien, der har været medlem af fællesskabet i mere end 40 år? Der var grundlag for at revurdere EU, så hvad ville statsministerens danske input være på mødet i Bratislava? Og hvad ville han gøre for at sikre opbakning til det input i Danmark? Revurderingen af EU-samarbejdet ville jo komme til at trække spor i årtier fremover. Enhedslistens forslag til input indeholdt bl.a. det for partiet afgørende element, at landene kan bekæmpe social dumping, idet de finder det meget problematisk, at landene ikke kan gå foran de andre, når det handler om at sikre borgere sunde fødevarer og undgå kemikalier. Det så han gerne, at statsministeren tog med som dansk input. Han tilføjede, at han ikke forventede nogen umiddelbar respons fra statsministeren på det sidstnævnte, men var mere interesseret i at vide, hvad statsministeren forestillede sig om processen i Danmark frem til september.

Statsministeren havde sagt, at landene var enige om at samarbejde efter folkeafstemningen. Det virkede rigtigt at have et Europa i flere rum, hvor der er plads til forskelligheder og til, at befolkningerne har demokratisk indflydelse. Udtalelserne fra Jean-Claude Juncker lod dog til at gå i en anden retning. Hvad mente statsministeren om det? Var det hans vurdering, at ledelsen af EU også har en forsonlig holdning? Han studsede over, at erklæringen fra de 27 medlemslande talte om, at "en accept af det indre marked skulle kræve accept af alle fire friheder". Der kunne være forskellige tolkninger af det udsagn, men han gik ud fra, at Tyskland stadig er interesseret i at sælge biler i Storbritannien, og at Tyskland derfor må erkende, at Storbritannien også ønsker at sende varer den modsatte vej. Forestillede man sig, at der skulle være totalt lukket af for britiske varer? Eller var det bare en flot formulering, der skulle gøre situationen lidt mere dramatisk?

Søren Søndergaard undrede sig over, at statslederne i deres konklusioner om migration skrev, at en lovgivning i Tyrkiet gør det muligt at sende migranter tilbage til Tyrkiet "under fuld overholdelse af bestemmelsen om afvisning i direktivet om asylprocedurer". Det var meget uklart formuleret, så kunne statsministeren forklare de faktiske forhold? Hvis en syrisk flygtning ikke bliver skudt på grænsen mellem Syrien og Tyrkiet af tyrkiske grænsevagter og det lykkes flygtningen at søge asyl i Grækenland, kunne vedkommende så i overensstemmelse med reglerne sendes tilbage? Gjaldt det også personer som den tyrkiske chefredaktør, der var forfulgt, fordi han havde skrevet sandheden i sin avis?

Peter Hummelgaard Thomsen havde forståelse for, at hverken statsministeren eller hans kolleger havde det fulde overblik over situationen i forhold til Storbritannien. End ikke folkene bag nejkampagnen, der jo havde vundet, havde en plan for, hvad der skulle ske. Analysen af, hvad der drev et flertal af briterne til at stemme sig ud af EU og skaber skepsis i mange andre EU-lande, er ret vigtig for, hvilke politiske skridt, man skal tage, for at skabe et stærkere eller slankere EU på nogle punkter. Han havde set langt de fleste medieoptrædere med statsministeren siden afstemningen, men havde endnu ikke hørt ham adressere spørgsmålet om det nedadgående pres på lønninger og arbejdsvilkår, dvs. social dumping. I hvilket omfang var den problematik en del af grunden til, at briterne stemte sig ud? Og i hvilken grad skulle den være en del af den fremadrettede reformdiskussion, så man kan skabe balance mellem det indre markedes friheder over for respekten for lønmodtagernes løn- og arbejdsvilkår? Det var et vigtigt emne for Socialdemokratiet.

Christian Poll var ligesom Søren Søndergaard interesseret i statsministerens udmelding til de andre regeringschefer. Statsministeren sagde, at han arbejdede benhårdt for at varetage danske interesser, men hvordan mener regeringen, at man kan sikre fællesskabets interesser og skabe et Europa, der kan stå stærkt i en globaliseret verden og give sine borgere gode muligheder? Statsministeren sagde også, at der er en kløft mellem EU og befolkningerne, men handlede det ikke også om, at nationale politikere ikke har været gode nok til at diskutere det europæiske projekt?

Christian Poll nævnte, at der få uger forinden var indgået en aftale om et nyt energisamarbejde i Nordsøen for de lande der omkranser Nordsøen. Vidste statsministeren, om den aftale nu skulle ændres? Den gik ud på at sikre udbygning med vedvarende energi, som Nordsøen har et kæmpe potentiale for at være grobund for.

Zenia Stampe syntes, at man skulle overveje brugen af vendingen "et slankere EU", hvis man ikke havde tænkt sig at revurdere institutioner, traktater og konventioner, men bare har et mere fokuseret EU i tankerne. Socialdemokratiets formand, Mette Frederiksen, havde givet udtryk for det samme, og er man socialdemokrat mener man, at EU vil være bedre, hvis EU fører en socialdemokratisk politik – er man liberal vil EU være bedre, hvis den arbejder ud fra en liberal politik etc. Venstrefløjen fokuserer således på emner som social dumping, mens højrefløjen taler mere om at have fokus på konkurrence. Hun var spændt på at se det fokuserede EU som et midterparti, der nok vil have lidt svært ved at se, at løsningen ligger enten på den ene eller den anden side.

I forlængelse af Søren Søndergaards spørgsmål ville hun gerne vide, hvilke områder man har tænkt sig, at Danmark skal fokusere på. Statsministeren havde nævnt sikkerhed og kontrol og vækst og beskæftigelse, men kun et eksempel på noget, som han mente EU ikke skal arbejde med, nemlig velfærdsstatens indretning. Kunne han give andre eksempler? Hvad betyder et mere fokuseret EU, hvad angår en europæisk klimapolitik, miljøpolitik, energipolitik etc.? Det kunne være godt ikke kun at tale om, hvad EU skal fokusere på, men også om, hvad man så skal fjerne fra EU-ligningen. Hun havde en mistanke om, at alle er tilhængere af et slankere EU, men det er meget forskelligt, hvilken type slankekur de enkelte partier er tilhængere af.

Formanden bekræftede, at Socialdemokratiet ønsker, at der bliver ført mere socialdemokratisk politik i EU. Det var vel et legitimt ønske.

Lars Aslan Rasmussen påpegede, at statsministeren kort havde nævnt Skotland og Nordirland. Hvad var vurderingen af disse landes situation på mødet? Han havde noteret sig, at Spanien havde meldt meget hårdt ud, men hvad var den danske regerings og de andre landes holdning?

Formanden opsummerede, at man ikke kan starte forhandlinger med Storbritannien, før de officielt meddeler, at de vil forlade EU, hvorefter man har 2 år til at forhandle i. EU kom også med et meget klar melding om Storbritannien og det indre marked. Hvordan hang det sammen? Hun gik ud fra, at man landene imellem gerne ville blive ved med at sælge varer til hinanden, men når alle de fire indre markeds friheder skulle accepteres, hvad så med arbejdskraftens fri bevægelighed, som jo var problemet for Storbritannien? Statsministeren måtte korrigere hende, men hun opfattede det sådan, at hvis man gerne vil være med i et indre marked, hvor man har adgang til at sælge sine varer, er man nødt til at acceptere, at der kommer nogle vandrede arbejdstagere til landet. Det var da et klart udgangspunkt for forhandlingerne.

Formanden spurgte i øvrigt om, hvorvidt man skal have engelsk som arbejdssprog fremover. Hvis man ikke skal det, vil det påvirke Danmark ret meget, eftersom de fleste danskere bruger engelsk som deres arbejdssprog i Bruxelles. Var det blevet drøftet hos statslederne, eller var det bare rygter fra Kommissionen?

Statsministeren påpegede, at man også taler engelsk i Irland og på Malta. Allerede af den grund er engelsk et arbejdssprog og officielt EU-sprog. Han forudså ikke, at Irland og Malta ville forlade samarbejdet, men skulle det ske, mente han, at engelsk var kommet for at blive. Det havde ikke været diskuteret blandt stats- og regeringscheferne, men han havde selv nævnt, at de forskellige institutioner, inklusive Kommissionen og Europa-Parlamentet, skal passe på ikke at komme til at agere hamrende uhensigtsmæssigt i den nuværende fase. Han kunne ikke gennemskue, om det var en fjer, der var blevet til fem høns i forbindelse med mediehistorien om, at en talsmand fra Kommissionen demonstrativt kun havde holdt sin tale på fransk og tysk. Ikke desto mindre havde der været en livlig debat om arrogance.

Han havde påtalt det, fordi det er vigtigt, at de personer, der repræsenterer de europæiske institutioner, ikke optræder overlegent, arrogant og nedladende over for folk, der sidder og er bekymrede over udviklingen.

Adgang til det indre marked – eller det fulde indre marked, som man kunne kalde det, idet et land som Tyrkiet også har adgang til det indre marked grundet frihandelsaftale – sker så på forskellige vilkår, som kan være forskellige alt efter landet. Der findes ikke en fribillet, der giver fuld adgang til EU's indre marked uden told og kvoter, uden at der følger nogle krav med. Man kan ikke starte forhandlinger med Storbritannien, før artikel 50-proceduren aktiveres, men man kan sende et signal om alvor i situationen til de britiske politikere, der bærer ansvaret for, at landet er på vej ud, uden at der er fremlagt et præcist bud på, hvor man vil hen. Han var enig med formanden i det klare udgangspunkt, Storbritannien er en nært allieret, og han mente, at man skulle arbejde på en fredelig skilsmisse og det tættest muligt partnerskab EU- og ikke EU-medlem imellem, men man skulle heller ikke være blind for, at der opstod interessekonflikter.

Statsministeren svarede Søren Søndergaard, at afgørelser om tilbagesendelse til Tyrkiet, træffes ved den græske domstol, så det overlod han til den. Der var ham bekendt truffet afgørelser, der gik i begge retninger.

Mødet i Bratislava oplevede han som et startmøde. Det lå allerede fast, at der ikke var appetit på konventioner og traktatændringer, og man måtte også have for øje, hvilken proces, der sættes i gang med Storbritannien, når de på et tidspunkt har fundet ud af, hvordan de vil forvalte nej'et. Der var endnu ikke et fast format for mødet, men det ville være af uformel karakter. Han ville gerne møde op i Europaudvalget forud for mødet, selv om det ikke var hans forpligtelse til det, og forestillede sig, at man engang i august kunne have en diskussion på et mere oplyst grundlag som oplæg til mødet i Bratislava. På mødet måtte man også tale om, hvad der gik galt, førend man kunne begynde at reparere på det. For de fleste stats- og regeringsledere og sikkert også for mange i lokalet var EU-samarbejdet på mange måder en succes. Man samlede Europa og fik efter den kolde krig skabt en betydelig fremgang i levestandarden. Man fik skabt en ø af stabilitet i en verden, hvor bølgerne går højt. EU-samarbejdet har skabt enorme muligheder for unge, der kan studere i andre lande og tage deres uddannelse med sig over landegrænser. Det er på mange måder ret fantastisk, og så havde det alligevel fodret en skepsis. Det blev man nødt til tale mere om, før man kunne finde ud af, hvad man skal gøre ved det.

Han følte sig overbevist om, at en del af forklaringen på skepsissen hænger sammen med den fri bevægelighed og med oplevelsen af, at ens eget job er i fare, fordi folk fra andre lande tager job med ringere lønvilkår eller lign. Han havde på den baggrund selv været meget optaget af at holde fast i de rettigheder, som det indre marked er bygget på, og snarere diskutere deres materielle indhold. Debatten blev tit sort-hvid med holdninger om, at så må der slet ikke komme nogen fra andre EU-lande, men man skulle måske heller tale om, på hvilke vilkår de kan komme. Han så den frie bevægelighed som en enorm styrke, og Danmark var gået økonomisk i rødt op til krisen, hvis ikke der havde været en tilstrømning af østeuropæisk arbejdskraft. Den kom nemlig et tidspunkt, hvor arbejdsløsheden var

så lav, at der ville være tomme sæder i Parken, hvis man inviterede alle arbejdsløse derind. Den eneste grund til, at det hele på det tidspunkt ikke var blevet helt overophedet, og løndannelsen ikke blev helt ustyrlig, var, at der i perioden kom et stor influx af dygtig østeuropæisk arbejdskraft. Det var på alle måder i dansk interesse, ligesom det er i de danske unges interesse, at de kan gøre brug af muligheder i andre lande. Man kunne til gengæld diskutere vilkårene. Debatten om, hvorvidt man, straks man har sat foden på det danske arbejdsmarked, skal have mulighed for fuld adgang til dagpenge og til børnecheck, er relevant. Det, der handler om, at landene skal kunne sikre bestemte vilkår på deres arbejdsmarked, er bare en anden vinkel på den samme debat. Man var bare nødt til at starte med analysen, og han håbede på, at det ville medføre mere pragmatisme og ikke en ophøjning af de europæiske værdier på en måde, hvor alt skal gælde for alle. Det hviler nemlig på nogle forudsætninger om en homogenitet, som fællesskabet ikke har. Man kunne måske få den over tid med velstandsstigninger også i Østeuropa, men faktum er, at hvis man sammenligner f.eks. tjekkiske sygeplejerskers lønninger med de østrigskes, er der tale om en faktor 4 eller lign. Med sådanne forskelle i levestandarder skal man passe på ikke at insistere fuldt ud på, at alle rettigheder skal gælde fra dag et for alle, for så vil der komme ubalancer. Der var brug for den diskussion, og derfor håbede statsministeren også selv på, at elementer af den britiske aftale kunne komme på bordet igen, når man skulle diskutere forordning 883. Det ville fremtiden vise.

Ovenstående udgjorde også et svar til Christian Poll på hans spørgsmål om Danmarks og Europas interesser og på, hvorfor der er en kløft, og hvorvidt man selv bærer et ansvar. Jo, det gør man nok. Over tid er der måske ting, man tager for givet. Til Zenia Stampe om et slankere EU sagde statsministeren, at han grundlæggende var enig i holdningen til, hvor stærkt et EU skal være. Som han også have nævnt i sit oplæg, fornemmede han en tendens til, at hvis man selv har et synspunkt, vil det være godt at have en stærk maskine til at sætte det igennem. For ham handlede det dog ikke så meget om, hvad man skulle samarbejde om og ikke samarbejde om, men snarere om, hvordan man samarbejder, og hvilke frirum man efterlader. Når man taler om det indre marked som krumtappen i det hele, er der mange ting, der bliver relevante at samarbejde om. Man havde netop talt om arbejdsvilkår, hvor det intuitivt vil være sådan, at hvis man skal købe et andet lands varer, og de skal sælge uden told og kvantumsrestriktioner, og man selv producerer noget magen til, vil man gerne vide, under hvilke vilkår varerne er blevet produceret. Hvis medarbejderne ikke får dårlige lønninger og har usle arbejdsvilkår, kan varerne jo sælges billigt og udkonkurrere de danske. Deraf opstod en hel legitim interesse i at blande sig i andre landes forhold, og det kunne man udvide til alle andre områder såsom forbrugerbeskyttelse og lønmodtagerbeskyttelse. Der var derfor en grund til, at det indre marked var vokset frem med al sin regulering. Det gav mening at diskutere, hvor detaljeret man skal gå til værks, hvor meget frirum man skal efterlade, og hvordan man skaber en balance mellem egen indflydelse kontra tolerance over for andre. Jo flere steder man advokerer for at gøre tingene på en særlig dansk måde, jo mere skal Danmark være parat til, at andre lande vil gøre det samme. Hvis man vil den fri bevægelighed på varer, skal man acceptere, at andre lande har indrettet sig på en anden måde, og man skal stadig købe deres varer under told- og kvantumrestriktioner. Det er trade-off.

Statsministeren syntes, at man var nået dertil, hvor der godt kunne være lidt mere frihed. Skal man regulere via forordninger, der sættes umiddelbart igennem i national ret, eller burde man lave et skift tilbage til direktiver, så man kunne farve det en smule i de enkelte lande og tage de hensyn, man ønsker at tage? For ham at se var det ikke at sige, at EU ikke skal interesse sig for diverse emner, for man ville nok hurtigt løbe tør for emner, da der er meget få, som det ikke er meningsfuldt at beskæftige sig med. Det handler nok mere om, hvordan man gør det, og om, hvor meget fleksibilitet, man skaber. Det var statsministerens foreløbige vurdering.

Til Lars Aslan Rasmussen sagde han, at det var Storbritanniens interne sag at finde ud af, hvordan man politisk vil håndtere en situation, hvor man inden for sin egen union har to ud af fire dele, der klart har manifesteret, at de vil noget helt andet. Det var ikke noget, som EU kunne løse, ligesom EU heller ikke kunne løse de spanske udfordringer. Udfordringen understregede alvoren i den situation, som briterne havde bragt sig selv i: ledelseskriser, konstitutionel krise og økonomisk krise. Det var ikke enkelt.

Christian Poll bad om at få svar på sit spørgsmål om energiaftalen for Nordsøen. Han nævnte også, at Alternativet er bekymret over det, som rådskonklusionerne og Kommissionens forslag om de eksterne aspekter af migration lægger op. Partiet mente ikke, at ønsket om migrationsbekæmpelse skulle styre udviklingspolitikken, men delte de mere end 100 organisationers store bekymring over Kommissionens forslag, som der var blevet lavet en fælles udtalelse om. Hvordan ville regeringen sikre, at menneskerettighederne respekteres, når folk risikerer at blive sendt tilbage til lande, hvor der ikke er sikkerhed for, at de overholdes? Hvordan så fremtiden i henhold til Kommissionens udspil ud for den langsigtede bistand, med hvilken man netop kunne bekæmpe hovedårsagerne til migration som sult og tørke ved at understøtte de civile samfund? Konklusionerne fra rådsmødet foreskrev, at Kommissionen senest i september skulle fremsætte et forslag til en ekstern investeringsplan i stil med Junckers investeringsfond i forhold til Afrika. Hvordan kunne man sikre, at pengene kommer lokalsamfund og små iværksættere til gode der, hvor den langsigtede udvikling skal ske, så man ikke ender med bare at give udviklingsbistand til store virksomheder? Fandt regeringen det problematisk, at Kommissionen foreslår at reallokere 500 mio. euro fra Den Europæiske Udviklingsfond, så midlerne kan gå til den langsigtede udvikling og dermed til afrikanske landes flygtningehåndtering? Det ville netop ikke tackle de grundlæggende årsager til, at folk migrerer. Kommissionen skrev i sin meddelelse fra den 7. juni 2016 om eksterne aspekter af migration, at traditionelle finansielle programmer skal reorienteres, og at man vil revurdere traditionelle udviklingssamarbejdsmodeller. Hvordan skulle det forstås? I samme meddelelse stod der, at man vil styrke Den Afrikanske Hjælpefond med 1 mia. euro, men hvilke typer projekter skulle de gå til? Ville de gå til programmer, der skal styrke eksterne grænser, og risikerer man derved at befinde sig i samme situation som i Tyrkiet, hvor man støtter en regering, der ikke overholder internationale konventioner i forbindelse med flygtningehåndtering?

Søren Søndergaard mente, at man kunne være enige om, at det er helt fantastisk, at en af de største økonomier i verden og et af de største lande i EU bare sige "bye bye" efter en folkeafstemning. Det måtte da fremkalde nogle overvejelser. Hvad var processen for de overvejelser? Det lød som om, at man bare ville tænke lidt over situation, og så kunne man mødes til september og tale lidt. Han var glad for, at statsministeren ville komme i udvalget, før han tog til Bratislava, men der var altså tale om, at EU er bragt i en fundamentale kris, efter at Storbritannien har sagt farvel. Som statsministeren også selv havde sagt, var det nødvendigt med en diskussion om de danske ønsker, der så skal fremlægges, og man skal forsøge at lave alliancepartnere blandt andre EU-lande etc. Han efterlyste en beskrivelse af processen for den refleksion. Hvis ikke der bliver præsenteret noget konkret i Bratislava, hvornår vil det så ske? Siger man bare, at man vil tænke over situationen, for at det skal lyde godt, og som om man tager borgernes bekymringer alvorligt?

En del af det, som statsministeren havde sagt, var interessant. Bl.a. var holdningen til at have et frirum god i modsætning til visse andre, der vil gøre EU til deres politiske partis farve over det hele. Man skulle ikke tvinge andre lande til at forbyde gift i solcreme, men man skulle bare have lov til at gøre det selv. Det gjorde sig også gældende for social dumping. Hvis nogle lande mente, at det var smart, var det op til dem, men Enhedslisten mente, at de lande, der ønsker det, skal have lov til ikke at blive forhindret i at stoppe social dumping, som EU-Domstolen havde gjort. Frirummet lagde op til en debat med muligheder, men debatten skulle jo tages et sted. Hvis ikke det skulle være inden Bratislava hvornår så? Hvad er planen for det nye EU, som statsministeren antyder vil være gavnlig for at vinde borgernes tillid? Det var i øvrigt flot, at statsministeren valgte at have fuld tillid til de græske domstole, men rådskonklusionerne gælder jo for alle lande. Deri stod det, at man roligt kan sende folk tilbage til Tyrkiet i henhold til tyrkisk lovgivning. Betød det, at man også fra dansk side kan sende folk tilbage til Tyrkiet?

Formanden konstaterede, at der var rejst var nogle meget principielle spørgsmål om EU. Til statsministeren kunne hun sige, at udvalgets underudvalg netop havde holdt møde om en folkehøring om, hvad man gerne vil bruge eller ikke bruge EU til. Statsministeren ville også blive inviteret.

Lars Aslan Rasmussen påpegede, at der i rådskonklusionerne står, at der er sket betydelige fremskridt i Tyrkiet. Det var der ganske vist på nogle områder, også når man så på antallet af flygtninge til Vesten, men der var også tilbageskridt på nogle områder. Det kunne man konstatere ved at læse rapporten om overgreb på flygtninge i Tyrkiet, ligesom flygtninge kort tid forinden var blevet dræbt på grænsen til Syrien. Var der også bekymringer over Tyrkiets måde at agere på?

Nikolaj Villumsen sagde, at det rygtedes, at Jean-Claude Juncker ville bede om en ny bekræftelse fra landene i forhold til USA-EU-frihandelsaftalen TTIP. Havde han bedt om den? Og fik han den i så fald? Det var en kritiseret aftale, som rigtig mange var bekymrede for.

Formanden henviste til, at statsministeren havde sagt, at briterne må have tid til at finde ud af, hvad de vil forhandle, men det var vel også vigtigt at holde fast i, at der var blevet hevet meget politisk beslutningskraft ud af EU på grund af folkeafstemningen. Alle andre lande og EU havde udvist stor forståelse for den situationen, som briterne var i, og også for, at det var den vej, de ville gå. Briterne skulle selvfølgelig finde ud af, hvad de vil forhandle om, men det kunne jo ikke komme som en total overraskelse for dem, at de kunne ende i den situation – ikke hvis de var rigtig ansvarlige. Derfor var det også væsentligt at få sagt, at man ikke kan leve med den usikkerhed i lang tid. Man har brug for EU's beslutningskraft til at løse flygtningekrisen, Ukraine-krisen eller de andre ting, som man arbejder med i EU. Man skulle vise forståelse, men heller ikke være til grin. Det var helt tosset med et land uden ledelse, hvor ingen åbenbart havde overvejet, hvad der ville ske. Det var jo trods alt meningsmålinger, der viste, at det aktuelle udfald ikke var helt usandsynligt. Nogen måtte jo have tænkt noget.

Statsministeren havde talt om de forskellige officielle sprog, hvilket dansk jo også var, men i udgangspunktet talte man jo tysk, engelsk og fransk. Bare så de var enige om det.

Statsministeren svarede, at ja, nogen måtte da have tænkt noget, men at der bare ikke var mange, der havde tænkt det samme. Han ville ikke give det karakterer, men briterne havde stemt sig ud af det hus, de bor i, og ingen havde henvist dem til et andet. Der var løse skitser til, hvad der skulle ske, som de måtte tænke igennem. Boris Johnson havde heller ikke lyst til at samle den op.

På Søren Søndergaards spørgsmål om refleksionerne henviste han til, at han godt kunne lide ordet frirum, men at han havde oversat det på en måde, der de facto ville afskaffe EU. Selv mente statsministeren, at hvis man vil have frirum og mulighed for indflydelse, skal man give de andre det samme. Spørgsmålet var så, hvad konsekvensen ville være. Hvis den er, at man f.eks. fra dansk side siger, at de andre lande må behandle deres medarbejdere, som de vil, men så vil man heller ikke have noget med dem at gøre, så forsvinder EU jo også. Som tilhænger af det indre marked sagde statsministeren, at Danmark er blevet rig på at have adgang til 500 millioner andre europæere. De 500.000 danske arbejdspladser, der sælger ind til det indre marked, ville ikke være der i samme omfang, hvis ikke der var uhindret adgang. Et af problemerne ved, at Storbritannien nu stod til at forlade EU, var, at man bliver 60 millioner mennesker færre, medmindre man finder en anden løsning. Hvordan kunne man finde balancen mellem at sige, at hvis det er godt nok til Danmark, er det også godt nok til tyskerne, spanierne etc. – og den anden vej rundt: Hvis det er godt nok til grækerne, er det også godt nok til danskerne – og så samtidig bevare noget frihed. Det ville kræve, at man opbygger en tolerance for, at ting kan gøres på forskellige måder, og man ville alligevel acceptere udkommet af det. Det var kernen i hele debatten, og det var derfor udmærket, hvis debatten blev mere alvorlig. Nogle gange bliver tingene lidt for simple, og det var måske også en del af forklaring på, at et flertal havde stemt Storbritannien ud baseret på nogle overskrifter om, hvor god verden ser ud på den anden side af hegnet. Det ville blive udfordret i virkelighedens verden.

Statsministeren kendte ikke de nærmere omstændigheder ved energiaftalen og bad Christian Poll stille spørgsmålet skriftligt – gerne til den relevante minister. Den britiske exit ville helt sikkert blive en udfordring på et hav af områder. Af den grund havde man fredag morgen nedsat en tværministeriel task-force til at se på, hvor der er nogle særlige danske interesser, man skal huske, når man skal dele boet og forpligtelserne. De mange spørgsmål om udviklingspolitikken måtte han bede Christian Poll om at stille til udenrigsministeren. Helt overordnet syntes han, at der var lagt op til en klog linje, hvor man i højere grad bringer konditionalitet ind i sin udviklingspolitik. Det havde selvfølgelig et afsæt, som Christian Poll måske ikke var enig i, men det var, at Europa ikke kan håndtere en vilkårlig migration og indvandring på plus en million mennesker. Danmark kunne heller ikke håndtere de 14.000, der kom forrige år og de 21.000 sidste år. Det ville gøre noget dårligt ved samfundet, for man kunne ikke følge med integrations- og velstandsmæssigt. Hvis man leder efter noget af det, der skaber centrifugalkraft i samfundet nu, og som måske også gør, at mange står af på det etablerede system og på politikere, er det bl.a. evnen eller snarere den manglende evne til at løfte disse ting. Går man rundt i en hverdag, hvor fremtiden ikke ser håbefuldt ud, og har en oplevelse af, at døren står åben for folk, der ønsker at komme ind, og som set udefra udgør en økonomisk byrde i hvert fald lang tid frem, skaber man bare endnu større kløfter i samfundet og en endnu større tendens til, at folk vender ryggen til globalisering og europæisering. Statsministeren var derfor varm tilhænger af, at man begyndte at gøre noget ved den ydre grænse, og glædede sig over, at indrejsetallene var bragt ned, og at man nu så det laveste niveau af indrejser og ansøgninger i mere end 4 år. En del af løsningen er at fjerne det langsigtede pres ved at yde udviklingsbistand, men gøre det på betingelse af, at landene så også tilbagetager egne borgere. Det stod han hundrede procent på mål for.

Han bekræftede Lars Aslan Rasmussen i, at man også var bekymret over tilbageskridtene i Tyrkiet. Der havde ikke været nogen substantiel drøftelse om det på mødet, fordi der var så mange andre ting på dagsordene, men bekymringen var der altså.

Svaret til Nikolaj Villumsen lød, at der ikke er en TTIP-aftale. Emnet ville være på dagsordenen for oktober måned, så der kunne man vende tilbage til det. Gravede man dybere ned i det, ville man sikkert støde på forskellige bekymringer, men der var et generelt ønske om fremdrift i forhandlingerne – og fordi der ikke er udsigt til, at de kandidater, der melder sig i den amerikanske valgkamp, ville svinge frihandelsfanen særlig højt. Fremdrift var altså også statsministerens ambition, men det mere substantielle ville han vende tilbage til i oktober.

Han var enig med formanden i, at man må give indrømmelser igennem noget tid, men ikke i evigheder, og den balance mente han også var fundet.

Christian Poll undrede sig over, at man i en situation med migrationsudfordringer lægger op til at tage penge fra den indsats, der på lang sigt kan løse nogle af årsagerne bag migration. At man tog en bunke penge og brugte den til at løse kortsigtede problemer, virkede modsætningsfyldt.

Formanden nævnte, at den britiske aftale, der lå til grundlag for afstemningen, indeholdt nogle danske interesser såsom den indflydelse, som eurolandes beslutninger måtte have på ikkeeurolande, børnechecken, Metockdommen etc. Havde statsministeren lejlighed til at rejse det, eller fornemme han i sine samtaler med kolleger, at det var emner, der ikke kunne sættes på dagsordenen? Kunne man forestille sig, at nogle ville vifte det hele ad banen og sige: "Nej, det røg alt sammen på gulvet med det britiske nej"? Danmark har jo en interesse i at kaste det på bordet igen. Det var meget positivt med en tværministeriel task force til at se på, hvilke særlige interesser Danmark har i forhold til Storbritannien, hvad skal man skal lægge ind i det danske forhandlingsmandat etc. Nu, hvor statsministeren var villig til at komme i udvalget inden mødet i Bratislava, ville formanden også gerne vide, om han havde overvejet en involvering af Europaudvalget i et omfang ud over den almindelige mandatgivning. Hun var sikker på, at udvalget gerne ville stille op til en drøftelse.

Statsministeren sagde, at det var rigtigt, at aftalen med Storbritannien i princippet var taget af bordet; den var faktisk ikkeeksisterende. Derfor skulle Danmark, der havde lagt meget energi i at få aftalen på plads, til at starte forfra. Aftalen blev til, fordi det var vigtigt for Cameron med en platform, som han mente han kunne vinde valget på. En del af elementerne i aftalen var noget, som man i forvejen under alle omstændigheder gik ind for. Udfordringen var den, at hvor det danske engagement i aftalen var båret af oprigtig og også egen interesse, var der andre lande, der var imod, men som havde sagt o.k., hvis det var det, der skulle til, for at holde Storbritannien inde. Nu var briterne ude, og man manglede en stærk allieret. Statsministeren havde allerede tilkendegivet, at han selv mente, at man skulle prøve at holde fast i nogle af elementerne i aftalen, der havde til sigte at komme en britisk skepsis i møde, og hvor de præcis samme forhold gjorde sig gældende for Danmark og for en række andre lande med høj levestandard, et velfærdssamfund. Der kan befolkningerne være bekymret for, hvorvidt man kan beskytte de unikke karakteristika ved egen model i et åbent Europa.

Statsministeren ville tale med udenrigsministeren om, hvordan man fik det tilrettelagt bedst muligt, for det sagde sig selv, at forhandlingsprocessen ikke var kortlagt, al den stund at den slet ikke var startet. Man må gå ud fra, at Storbritannien på et tidspunkt siger, at de vil ud af EU, men det har man formelt ingen viden om. Gør de det, starter en lang proces, og den ville udvalget under alle omstændigheder blive inddraget i. Hvordan man gjorde det optimalt, så man kunne dele viden undervejs, ville han meget gerne diskutere med udenrigsministeren med det afsæt, at man selvfølgelig ønsker en transparent proces. Han forudså situationer, hvor det ikke ubetinget er sådan, at en EU-interesse er hundrede procent sammenfaldende med en dansk interesse og igen hundrede procent sammenfaldende med en britisk interesse. Og der skulle man kende sig besøgelsestid for at varetage egne nationale interesser og passe på de arbejdspladser, man har inden for landbrug, fiskeri etc. Han ville gerne lige have chancen for at tænke over det.

Til Christian Poll sagde statsministeren, at det også gælder for Kommissionen, at den kun har en vis portion penge. Den havde nogle gange en ambition om flere, men det prøvede man jo at kæmpe imod. Også i Danmark havde man diskussionen om at finde balancen

mellem det kortsigtede og det langsigtede. I en ideel verden, hvor ressourcerne var uendelige, kunne man løse alle kortsigtede og langsigtede udfordringer under et, men sådan er verden ikke, og man må prioritere. Han var ikke i tvivl om, at det var rigtigt at prioritere en balance, hvor man rækker hånden frem til landene og siger, at man gerne vil understøtte en udvikling, der skaber håb for de unge mennesker, som ellers bliver drevet af drømmen om Europa, men at de var nødt til at levere noget retur. Der skal være en aftale om, at hvis befolkninger, der ikke har noget beskyttelseskrav i Europa, alligevel flytter på sig, skal de tages tilbage. Ellers får man et tiltagende pres på grænserne, som man ikke kan håndtere, og som nedbryder harmonien internt i Europa. Der var muligvis en politisk uenighed i udvalget om det emne, men det var sådan, han så på det.

Formanden takkede for orienteringen og for tilbuddet om at komme i udvalget før mødet i Bratislava og for, at statsministeren ville tale med udenrigsministeren om inddragelse af udvalget.

Mødet sluttede kl. 15.35